

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. De bonitate entis vt sic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

dentale, cum tamen nullus intellectus nullaque cum intellectu conformitas daretur. Quartò quia cum aliquid est, simile ei, quod non est, falsum, dicitur: aurichalcum v. g. falsum aurum dicitur, quia est simile auro, cum tamen aurum non sit: ergo à contrario cum aliquid vere distinguitur, aut differt ab eo, quod non est, eo ipso verum dicitur. Quintò quia veritas, puritas, & sinceritas synonyma sunt: at puritas, &c. significant rem distingui, siue, ut ita loquar, de purari, & secerni à quavis re non ipsa.

Veritas autem transcendentalis intentionalis, alia est extrinseca, ex parte, & ratione formæ, alia intrinseca. Veritas intentionalis quadantenus extrinseca est de nominatio illa, qua à cognitione vera possibili res extrinsecè cognoscibilis, sicuti est in se, denominatur: siquidem cognito actualis denominat rem actu cognitam: ergo etiam possibilis denominat rem possibiliter cognitam, siue cognoscibilem, velut est in se, vel aliter quàm est in se, quod huiusmodi cognoscibilitas extrinseca rei, sicuti est in se, sit attributum, & passio entis, perspicuum est: nam attributum entis ei omnino extrinsecum esse non debet, sed partim intrinsecum, partim extrinsecum esse potest: ergo quantumlibet cognoscibilitas entis partim intrinsecus, partim extrinsecus adueniat, eius attributum; atque adeo veritas transcendentalis dici poterit. Antecedens in propatulo est: tum quia hoc, quod est, aliquid distingui à non ipso entis attributum, & genus quoddam veritatis transcendentalis est, ut proximè superius ostensum manet: & tamen aliquid distingui ab alio est relatio prædicamentalis in utroque realiter consistens, ac proinde denominatio partim intrinseca, partim extrinseca ei, quod distinguitur, & cuius attributum est. Tum etiam quia omnipotentia Dei est eius attributum, & tamen est denominatio partim intrinseca essentiae diuinæ, & partim ei extrinseca, ac à possibilitate creaturatum proficiens.

Veritas intentionalis intrinseca naturam entis velut passio consequens est cognoscibilitas intrinseca, & essentialis, qua res sicuti est in se, cognosci potest. Quod enim hæc cognoscibilitas intrinseca, si detur, veritas transcendentalis, atque adeo passio entis sit, suadetur: tum quia non solum actus voluntatis est bonus formaliter, verum etiam eius obiectum est obiectiue bonum in ordine ad actum, per quem rectè, & studiosè amari potest: ergo etiam non solum cognitio est vera formaliter, sed eius obiectum est verum obiectiue & transcendentaliter in ordine ad cognitionem, per quam verè cognosci potest: ergo cognoscibilitas rei sicuti est in se, veritas obiectiua, & transcendentalis est: cur ergo magis cognoscibilitas extrinseca, quàm intrinseca eiusmodi veritas transcendentalis sit? equidem quò magis aliquid intrinsecum est, eò magis transcendit id, cui intrinsecum est: cognoscibilitas ergo intrinseca, si detur, potius quàm extrinseca dici debet veritas transcendentalis; si, quod negari nequit, alterutra veritas dicenda sit. Præterea veritatem transcendentalem in cognoscibilitate rei, sicuti est, siue conformitate cum intellectu vero statuunt Aristoteles 2. Metaphys. ibi: *veritas est adequatio rei ad intellectum*. B. Augustinus ubi supra in hæc verba, *verum est quod ita se habet, ut videtur cognitori, si velit, & possit cognoscere*. & B. Anselmus dialogo de verit. cap. 9. *veritas est rectitudo sola mente percipibilis*. & B. Thomas quæst. 1. de verit. art. 4. ibi: *veritas proprie inuenitur in intellectu humano, vel diuino, sicut sanitas in animali in rebus autem aliis inuenitur per relationem ad intellectum*: at hæc

testimonia ut minimum concurrunt cognoscibilitatem intrinsecam rei, ut est in se, si ea detur esse veritatem transcendentalem, & passionem entis per consequens.

Quòd autem quævis res sit intrinsecè, & per se cognoscibilis verè, siue quòd quævis res dicat ordinem, ac habitudinem intrinsecam, ac essentialem ad veram cognitionem sui, hac ratione suadetur. Quævis entitas creata dicit ordinem transcendentalem, & essentialem ad omnipotentiam Dei creatricem, & hac per impossibile defectura, etiam illa per locum intrinsecum deficeret, ut in Physica disputatum est: ergo quævis veritas creata dicit ordinem transcendentalem, & essentialem ad intellectum Dei verum; & defecturo per impossibile intellectu Dei, quævis veritas creata defectum pateretur, ac per consequens res creata est intrinsecè, & essentialiter cognoscibilis verè & quemadmodum se habet. Aut paulò aliter: omnis entitas creata est intrinsecè, & essentialiter possibilis à Deo: ergo etiam omnis veritas creata est intrinsecè, & essentialiter cognoscibilis à Deo, cum igitur non aliter, quàm est in se, certè sicuti est in se. Quare quidquid sit, an quævis res sit intrinsecè, & essentialiter cognoscibilis ab intellectu creato, certè quòd verè cognosci possit ab intellectu creatoris, cuiusque rei creatæ intrinsecum, & essentialiter est. Quo, ni splendide fallor, alludit B. Thomas quæst. 1. de verit. art. 4. ibi: *sic ergo res aliqua principaliter dicitur vera in ordine ad veritatem intellectus diuini quàm in ordine ad veritatem intellectus humani: si ergo accipiat veritas proprie dicta secundum quam omnia principaliter vera sunt, sic omnia sunt vera una veritate, id est veritate intellectus diuini: & sic Anselmus de verit. loquitur in lib. de veritate* Quod etiam supposita relatione transcendentali rerum creatarum ad inuicem, quam lib. 4. Phys. tract. 2. cap. postremo tutatus sum, quævis res sit intrinsecè, & essentialiter cognoscibilis; sicuti est ab intellectu etiam creato, & ad veram cognitionem intellectus, etiam creati habitudinem transcendentalem dicat, in hunc modum suadetur: causa creata dicit ordinem transcendentalem ad suos effectus: at quævis res creata parere potest veram cognitionem sui tanquam proprium effectum: ergo ad eam, ordinem transcendentalem dicit. Præterea quævis res creata essentialiter amat appetitu innato bonum suum extrinsecum, atque adeo ad illud ordinem transcendentalem dicit: sicuti enim appetitus elicitus fertur ad bonum extrinsecum, famam v. g. aut gloriam, ita non absimiliter appetitus innatus: at rem cognosci verè, & sicuti est in se ab intellectu creato est quædam eius quasi fama, & gloria, quoddamque bonum eius saltem extrinsecum: quò certe respexisse videtur Aristoteles 1. rethor. ad Theodectum cap. 1. ibi: *vera, & iusta meliora secundum naturam sunt, quàm contraria*.

CAPUT II.

De bonitate entis ut sic.

Qua ratione paulò supra dissecuimus veritatem transcendentalem enti attributam in physicam, & intentionalem, ita impræsentiarum bonitas transcendentalis entis passio in physicam & absolutam ab omni respectu ad voluntatem & intentionalem ac voluntati conformem dissecanda est. Bonitas ergo physica rerum est earum perfectio, qua nempe aliquid entitatem à se realiter, aut virtualiter distinctam pro posteriori quodam naturæ signo perficit, aut complet.

Probat,ur,

Probat, tum quia malum eo ipso imperfectum est : ergo bonum formaliter est perfectum : ergo & bonitas formaliter perfectio. Tum quia ut constat ex Augustino lib. 3. de natura boni cap. 3. bonum consistit in modo, specie & ordine : at modus, species, & ordo nihil aliud sunt, aut esse possunt, quam perfectio aliqua entitatem rei pro posteriori complens. Tum quia ut ait D. Thomas q. 3. 1. de verit. art. 1. corp. ibi : *alio modo ens est perfectum alterius non solum secundum rationem speciei, sed etiam secundum esse quod habet in rerum natura, & per hunc modum est perfectum bonum.* Tum demum quia iuxta Dionysium cap. 4. de diuin. nominibus bonum ex integra causa, & malum ex quocunque defectu : igitur bonitas est integritas ; siue, quod perinde est, perfectio ; & malitia defectus, siue imperfectio.

7 Porro autem perfectio bifariam sumi potest : primo, pro eo, quod pro posteriori signo rem complet, & perficit : & bonitas sumpta pro perfectione in hoc sensu non est specialis quadam passio entis, sed conceptus quidam vagus, & æquiuocus omnem passionem, omnemque differentiam entis transcendens : siquidem unitas entis, eius perfectio, & bonitas est in hoc sensu, necnon veritas entis & perfectitas, & esse in alio, omnisque alia differentia entis contracta : unde bonitas in hoc sensu non distinguitur à veritate, & unitate, nisi tanquam ratio superior ab inferiori, seu generica à specifica. Secundo sumi potest, & solet perfectio pro carentia cuiuscumque defectus, & incomplementi vel in omni genere : qua ratione solus Deus perfectus, bonusque est iuxta illud Maro 10. *nemo bonus nisi solus Deus*, vel in aliquo genere, ut quævis creatura : quamvis enim habere complementum, & perfectionem realiter idem sit, ac non habere defectum, & incomplementum : ceterum virtualiter, aut si mauis, ratione nostra distinguuntur ob diuersa connotata, quæ respiciunt : & hoc pacto perfectum explicuit Aristoteles 5. Metaphys. cap. 6. *perfectum dicitur extra quod non est ullam partem accipere, seu cui nihil deest* : bonitas ergo, & perfectio in hoc sensu specialis quadam passio entis est, & ab eius unitate, veritate, & differentiis virtualiter intrinsecè distinguitur.

8 Deinde perfectio, seu bonitas, alia est intrinseca, ut vita, salus, sapientia, &c. alia extrinseca, ut honor, gloria, fama, & vniuersum quidquid absque vnione physica conducit. Præterea perfectio, seu bonitas physica, alia est absoluta ; alia respectiua : absoluta est, quæ relationem realem convenientiæ non includit : qua ratione Deus sua bonitas est, & quævis res etiam creata sibi metipsi bona est : respectiua bonitas est, quæ relationem illam realem convenientiæ importat, & qua aliquid alteri à se realiter distincto conueniens est : quo pacto Deus est nostra bonitas, & beatoritas : & omnis forma subiecti sui bonum est. Vltèrius bonitas transcendentalis physica, siue perfectio rei, alia est simpliciter, quæ cum aliqua imperfectione coheret, ut homo, Angelus : alia est simpliciter simplex, quæ ab omni imperfectione præscindit, siue quæ in quouis sit, semper est melior ipsa quam non ipsa, ut cognitio, amor, esse substantiam, esse viuentem, esse à se, & vniuersim ea prædicata, quæ vel Deo, & creaturis communia sunt, vel soli Deo congruunt. Tandem bonitas physica, siue perfectio, alia est in omni genere, quæ videlicet omnem perfectionem possibilem, vel formaliter, vel eminenter complectitur : quo pacto solus Deus perfectus est : alia est in aliquo genere, cuiusmodi est finita, & circumscripta creaturæ perfectio, sicuti paulò supra attingimus. Bonitas intentionalis rationem entis velut pas-

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

sio consequens est ea, per quam aliquid appetibile est, siue cum voluntate conformitatem habet : tum quia cognoscibilitas rei sicuti est, eius veritas est, ut suprà ostensum manet : igitur etiam amabilitas rei eius bonitas erit : tum etiam quia id expressè docet Aristoteles 1. ethicor. ibi : *bonum est, quod omnia appetunt.* Cui consentit B. Thomas 1. p. q. 5. art. 1. ibi : *ratio boni in hoc consistit, quod aliquid sit appetibile & art. 3. ad 1. ibi : bonum non addit aliquid supra ens, nisi rationem appetibilis.* Idem habetur apud Platonem in Gorgia, necnon in Cratilo, ubi ex ethymo vocis suaderetur : nam agathos, siue bonus deriuatur ab aguin, quod nobis est illicere, & ducere ad se appetitum. Id ipsum tandem habetur apud Senecam epist. 118.

9 Dices tamen primò : ideo res est appetibilis, quia est bona : ergo bonitas anteuertit rationem nostram appetibilitatem, ac proinde ab ea distinguitur. Dices secundò : si bonitas rei in eius appetibilitate sita esset, sicuti veritas in cognoscibilitate, quemadmodum duplex est veritas, alia omnino intrinseca in cognoscibilitate intrinseca rei consistens, alia partim intrinseca, partim extrinseca in cognoscibilitate proportionata consistens ; ita pariter duplex foret bonitas : alia intrinseca, alia partim intrinseca, partim extrinseca : consequens est falsum : ergo & illud, ex quo sequitur. Maior conspicua est. Minor suaderetur. Tum quia omnis bonitas est dignitas amoris : dignitas autem amoris rei intrinseca est : quo enim pacto quod homo amore dignus sit, quid ei extrinsecum, & non omnino extrinsecum esse potest ? Tum quia iuxta Augustinum lib. 83. quæstionum quæst. 24 ibi : *omne quod est, in quantum est, bonum est.* & lib. 3. de libero arbitrio cap. 15. *quidquid est, sicuti esse debet, bonum est & lib. 1. de doctrina Christiana cap. 32. ibi : at cætera, quæ sunt nisi ab illo (puta Deo) esse non possunt, & in tantum bona sunt, in quantum acceperunt, ut sint.* Et iuxta Boetium lib. 2. hebd. cap. 2. ibi : *quidquid est in eo quod est, bonum est.* Ex quibus sic argumentor : eatenus aliquid bonum est, in quantum in se habet esse, ut ex testimoniis prædictis constat : at esse cuiuscumque rei intrinsecum est : ergo & esse bonum ; ac proinde bonitas partim intrinseca, partim extrinseca commentitia est. Tum demum quia si bonitas aliqua transcendentalis partim intrinseca, partim extrinseca rei adstrui posset, eadem ratione, vel potius irrationabilitate fingi posset, res esse transcendentaliter bonas per denominationem omnino, & adæquatè extrinsecam, à bonitate prima desumptam : sicuti somnari sunt Platonici, & Porretani, quos rectè confutat B. Thomas quæst. 21. de verit. art. 2.

10 Ceterum hæc admodum non premunt. Ad primum argumentum respondeo : ideo res est appetibilis, quia est bona, si hæc particula denotent non causam, aut rationem à priori, sed definitionem, aut rationem formalem : haud aliter ac ideo Petrus est homo, quia est animal rationale : unde quemadmodum non obstante hac posteriori causali, homo in animali rationali formaliter consistit : ita similiter, &c. Quid ? quod in hac causali procul dubio vera, ideo res est cognoscibilis, quia est vera, argumentum aperte instatur, atque infringitur. Ad secundum argumentum respondeo concessa sequela, & negata consequentis absurditate. Ad primam probationem oppositam, omnis bonitas est dignitas amoris : ceterum dignitas aliqua amoris ex parte extrinseca esse potest : tum quia datur etiam dignitas cognitionis, & res non tantum amari, verumetiam cognosci dignè dicuntur : at dignitas cognitionis, siue

H 3

veritas

veritas aliqua ex parte extrinseca est, vt supra cap. præcedenti ostensum manet. Cum etiam quia dignitas odij partim extrinseca esse potest, vt cernere est in non condonatione extrinseca Dei, quæ iuxta probabilem plurimorum sententiam simul cum peccato actuali præterito peccatum habituale, ac dignitatem odij personalem constituit, necnon etiam in peccato Adæ, quod & si posteris extrinsecum sit, supposita tamen transfusione arbitrij posterorum in arbitrium Adæ posteros originaliter malos, odioque dignos denominat: cur igitur dignitas aliqua amoris ex parte extrinseca esse nequeat?

II Ad secundam probationem oppositam respondeo, sermonem Augustino esse de bono, non prout passio entis est, & in præsentī controuertitur, sed prout cum ente coincidit, cum eoque synonymum est: etenim bonum interdum sumi posse, & solere, vt ab ente ne ratione differat, sed sola voce, & ex oppositis testimoniis liquet, & etiam à sumili: quia B. Augustinus tom. 1. lib. 2. soliloquiorum cap. 5. accipit verum pro ente absque vlla vtriusque distinctione etiam rationis in hunc loquendi modum: *verum est id, quod est*: quanquam negari nequit hæc verba aliam interpretationem capere posse, eam videlicet, quam cap. superiori præmisimus. Deinde transeat, sermonem esse Augustino locis adductis de bono, prout est passio entis: inde certè tantum efficitur, bonitatem aliquam transcendentalem enti omnino intrinsecam esse, quod nos vltro largimur, qui tamen si bonitatem sitam in appetibilitate extrinseca rei, partim extrinsecam arbitramur, tamen bonitatem consistentem in appetibilitate intrinseca, & essentiali rei, necnon in eius perfectione omnino intrinsecam volumus. Ad tertiam probationem oppositam respondeo, quantumlibet bonitas aliqua transcendentalis partim intrinseca, partim extrinseca sit; inde tamen perperam colligitur, rem aliquam propriè bonam dici posse per denominationem omnino, & adæquatè extrinsecam, ac desumptam à bonitate prima, quam eiusmodi res referat, & æmuletur. Primò quia bonitas transcendentalis est passio, & affectio entis: at omnis passio, & affectio propriè talis quodammodo intrinseca esse debet, & omnino extrinseca esse nequit: aliàs quod Romæ existit, mei hic existentis passio, & affectio rigorosa dici posset. Deinde eo ipso, quod homo pictus homo sit per denominationem omnino extrinsecam ab homine vero, quem repræsentat; & Medicina sana per denominationem prorsus extrinsecam à sanitate, quam causat; & color etiam sanus per denominationem omnino extrinsecam à sanitate, quam causat: eo, inquam, ipso homo pictus improprie tantum homo, & Medicina improprie sana, & color improprie sanus denominantur: igitur hoc ipso, quod creatura dicatur bona per denominationem extrinsecam à bonitate creatoris, quam imitatur, improprie tantum bona erit, ac per consequens propriè bona per denominationem omnino, & adæquatè extrinsecam dici non poterit. Præterea nulla res propriè mala per denominationem extrinsecam dici potest: aliàs quidem Deus propriè malus dici posset per denominationem adæquatè extrinsecam à malis, quæ vel permittit, vel immittit. Tandem quia alioqui creatura simpliciter infinite bona esset: haud secus ac bonitas Dei, à qua bona fingitur, simpliciter infinita est.

12 Bonum transcendens intentionale in honestum, vtile, & delectabile dissectatur, cuius diuisionis hæc communior, & verior explicatio est. Quod iudicatur seclusa habitudine ad finem conueniens in

seipso, & eiusmodi in quo voluntas complacere possit, si conuenientia iudicetur ex delectatione, & iucunditate, & vitali quadam quiete, quam parere est aptum, eo ipso bonum delectabile nuncupatur: si verò ex quocumque alio capite, dicitur bonum honestum: id autem quod ex habitu dicitur, & conducentia ad finem aliquem indicatur conueniens, seu appetibile; id, inquam, appellatur bonum vtile. Hinc fit, solum bonum morale non esse bonum honestum, vt immeritò arbitrati sunt Salas lib. 2. tit. 1. disput. 6. num. 23. & Hurtadus disp. 7. Metaphys. 5. Tamen enim bonum morale, seu virtutis opus præcipuè sit bonum honestum; eo, quod præcipuus virtuti honor debeat, nihilque iuxta ac virtus appeti debeat: ceterum quodcumque bonum tale est, vt seclusa vtilitate, ac delectatione laudari, honore affici, approbari, ac amari possit, & debeat; siue sit physicum, siue morale; & siue sit bonum hominis, siue bonum cuiusvis alterius naturæ, etiam irrationalis, & insensibilis: id bonum honestum appellandum est, vt rectè ex Aristotele 3. Politicor. cap. 4. & Molina part. 1. quæst. 5. docet Raynaudus de disciplina morali dist. 4. quæst. 2. art. 4. num. 190. Rursus hæc tria bona honestum, vtile, ac delectabile variè variare, ac diuidi solent: iis tamen diuisionibus, quæ, cum faciles sint, & apud Aucthores passim habeantur, impendiò explicandæ non sunt.

C A P V T III.

An entis proprietates rectè diuidantur in tres: unitatem scilicet, veritatem, & bonitatem?

13 Respondeo affirmatiuè. Primò namque in ternarium illum proprietatum entis numerum coniurarunt B. Thomas 1. p. q. 5. 11. & 16. P. Suarez to. 1. Metaphys. disp. 3. sect. 2. & reliqui communiter scholastici. Deinde vnitas, veritas, ac bonitas sunt tres proprietates inter se virtualiter, aut ratione distinctæ, cum vnitas diuisionem, veritas intellectum, & bonitas voluntatem connotet; cumque vnitas multitudini, veritas falsitati, & bonitas malitiæ opponatur: at præter eas nullæ aliæ proprietates enti attribui possunt, vt ex dicendis constabit. Rursus quemadmodum natura diuina merito infinitatis suæ omnem perfectionem possibilem formaliter, aut eminenter continet: ita etiam ens vt sic infinitatem quandam habet, qua perfectionem omnem ambit: at natura diuina vt tres personas, sic etiam tres duntaxat proprietates personales sibi vendicat; neque enim proprietates personales à personis distinguuntur, iuxta illud Bernardi de consideratione cap. 8. ibi: *personarum proprietates non aliud, quam personas esse fides catholica confitetur*. Par igitur est, vt ens vt sic tres tantum proprietates sortiatur. Vltèriùs quemadmodum corpus in infinitas partes proportionales diuisibile est: ita etiam ens in infinitas partes subiectiuas diuiduum est: at corpus in trinam tantum dimensionem; nimirum, aut versus longitudinem solam, aut versus latitudinem solam, aut versus lōgitudinem, latitudinem, ac simul profunditatem: igitur etiam ens trina tantum proprietate metiendum est. Tandem numerus ternarius perfectionem quandam, & absolutionem significat: æquum igitur est, vt ens in cōmuni, quod omnem perfectionē in se claudit, proprietates numero tres sibi vēdicet. Consequentia, ni fallor, dari potest, ac debet. Antecedēs verò ab